

Notitie evaluatie zonne-energie beleid Lochem zegt dat het roer om moet. Wat nu?

Barchem, 6 november 2020

Geachte leden van het College van B. en W. en van de Gemeenteraad van de gemeente Lochem,

Inleiding

In deze notitie gaan wij in op de consequenties van de evaluatie naar het zonne-energiebeleid uit 2018. Hobama doet bij deze voorstellen als eerste bijdrage voor de hoogstnoodzakelijke verbetering van dit beleid. Wij zijn graag bereid om in bijvoorbeeld een "expertisegroep" mee te denken en mee te werken aan verdere uitwerking.

Het bureau Kwink heeft de evaluatie uitgevoerd. De resultaten zijn gepresenteerd op 5 oktober met daaraan verbonden enkele conclusies. Deze conclusies zijn zeer fundamenteel. De resultaten zijn een weerspiegeling van wat er mis is gegaan (veel) en goed is gegaan met voltooide en in behandeling zijnde projecten. De conclusies geven aan wat er te verbeteren valt. Overigens, in vergelijking met veel andere gemeenten loopt Lochem achter met haar zonne-energie beleidskader.

Wij onderschrijven de conclusies en aanbevelingen in grote lijnen en werkende belangrijkste aanbevelingen uit in een tien-punten-aanpak.

Samenvatting tien-punten-aanpak voor het aangepaste, nieuwe Beleidskader Zonne-energie voor de gemeente Lochem:

- 1. Voer regie op locatiekeuze**
- 2. Hanteer de zonneladder**
- 3. Geef, vooral ook vanuit een landschappelijke- en natuurzorgplicht, aan waar zonne-energie-installaties niet kunnen**
- 4. Combineer energietransitiebeleid met de Ruimtelijke Structuurvisie Lochem 2012-2020**
- 5. Maximum grootte van zonne-energie-installaties volgens de landschappelijke maat**
- 6. Bepaal zoekgebieden samen met inwoners en andere groeperingen en instanties**
- 7. Inspraak en draagvlak: geef betrokkenheid ruimte en gebruik lokale expertise**
- 8. Zorg voor wezenlijke financiële participatie**
- 9. Zorg voor een eenduidig beleidskader voor de RES-gemeenten**
- 10 Overige punten**

Uitwerking van de tien-punten-aanpak

1. Voor regie op locatiekeuze:

De gemeente moet regie voeren op locatiekeuze voor industriële zonne-energie installaties. Regievoering in plaats van de locatiekeuze passief over te laten aan grondeigenaren en projectontwikkelaars, die primair winst gedreven zijn.

Het belang van het fraaie landschap, dat zeker in Lochem met het oog op toerisme, veel bezoekers en recreanten - ook economisch- boven het belang van de gemeente uitstijgt en behoud van landbouwgrond worden anders voor de eerstkomende generaties geweld aangedaan. Een tijdelijke omgevingsvergunning voor ten minste 25 jaar is niet "tijdelijk".

Locatiekeuze moet rekening houden met kwaliteiten van het landschap, provinciale gebieds-kwalificaties en doelstellingen van landschaps- en natuurontwikkeling van provincie en gemeente naast stedelijke ontwikkeling. Voor woningbouw, infrastructuur en industrie (terreinen) gebeurt het immers op vergelijkbare wijze!

Hou daarnaast rekening met factoren als de afstand tot onderstations en kernen van energieverbruik, etc. Iedere 10 km kabel kost volgens Liander minimaal ca € 2 miljoen. Daarin zijn verschillende bijkomende kosten zoals een vergoeding voor grondeigenaren niet verwerkt.

2. Hanteer de zonneladder

De al 1,5 jaar geleden, op Rijksniveau besloten en in vele gemeenten inmiddels gevolgd (zie bijvoorbeeld de RES-gemeente Apeldoorn), maar tot nu toe door Lochem genegeerde zonneladder, moet nu eindelijk serieus worden toegepast. Te beginnen met een beleid gericht op ontwikkeling van "zon" op particuliere en vooral industriële daken samen met energiebesparing. Dat is tot nu toe stiefmoederlijk bedeed en datzelfde geldt voor de volgende trappen op de zonneladder: industriegebieden, combineren met infrastructuur, etc. Richt het beleid op deze trappen. Landbouwgrond, natuur en waardevol landschap komen pas in de allerlaatste plaats aan bod

3. Geef, vooral ook vanuit een landschappelijke en natuurzorgplicht, aan waar zonne-energie-installaties niet kunnen

Wees ook naar alle partijen bij voorbaat duidelijk waar de gemeente geen zonneparken wil zoals natuurgebieden, Groene Ontwikkelingszones, Gelders Natuurnetwerk, ecologische verbindingszones, agrarische gronden met waarden (volgens het bestemmingsplan) en op terreinen waar het niet voor de hand ligt. Wees duidelijk door geen "nee tenzij situaties" te hanteren. Dat laatste gaat in de praktijk gepaard met vage en arbitraire (o.a. landschapsinrichtings) voorwaarden. Daarvan weet je zeker dat ze veel discussie en conflicten gaan opleveren. Plaats ook geen zonneparken pal naast de genoemde gebieden. Er blijft nog voldoende keuzeruimte over. Laat je ook geen rad voor ogen draaien met aanprijzingen over versterking van

biodiversiteit en "dubbel gebruik" met schapen en kippen onder de panelen. Of dat aanprijzenswaardig is, is allemaal heel dun en nog volop in onderzoek.

4. Combineer het energietransitiebeleid met de Ruimtelijke structuurvisie

Lochem 2012-2020

Handel niet in strijd met de eigen Ruimtelijke Structuurvisie Lochem, die onder meer een kader geeft voor landschap - en natuurontwikkeling, toerisme en andere ontwikkelingen.

De gemeente lijkt die Ruimtelijke Structuurvisie vergeten te zijn in haar ambitie voor zon- en windenergie. In het zonne-energie beleidskader 2018 wordt er merkwaardig genoeg geheel niet naar verwezen. Pas die Structuurvisie aan of vernieuw hem en laat die visie leidend zijn voor landbouw, landschapsbehoud en -ontwikkeling met betrekking tot het beleid voor zonne- en windenergie en niet omgekeerd.

5. Hanteer een maximum grootte van zonne-energie-installaties volgens de landschappelijke maat

Gigantische zeeën van panelen passen niet in het kleinschalige landschap van Lochem. Dat gaat niet samen. Pas een landschappelijke maat toe. Verklein de maximumgrootte. Zet een streep door het huidige maximum van 16 hectare. Verdeel installaties in kleinere blokken van bijvoorbeeld 2 tot 3 ha met robuuste, bredere (ten minste dubbel zo breed als nu) en ook hogere begroeiing er omheen. Neem als eis op dat de begroeiing eerst op hoogte van een zonne-energie-installatie moet zijn, voordat met de aanleg kan worden begonnen.

6. Bepaal zoekgebieden samen met inwoners en andere groeperingen en instanties

Maak samen met bewoners en andere betrokkenen [waaronder zeker ook de provincie!] bij voorbaat een afweging om concrete zoekgebieden in de gemeente aan te wijzen waar landschappelijke- en natuurschade en verlies aan landbouwgrond zo beperkt mogelijk zijn en planschade los van grondeigendom niet aan de orde is.

Ons voorstel voor aanpak is: Leg planmatig de diverse kwalificaties van het gemeentelijke gebied met zoekcriteria letterlijk over elkaar heen om ruimtelijke prioriteiten te vinden en "waar eventueel wel en waar niet "in beeld te brengen. Ontwikkel bijvoorbeeld een gebied-puntensysteem om de keuze met en voor de burger zorgvuldiger en inzichtelijk te maken. En kies pas dan gebieden die in aanmerking zouden kunnen komen. De zogenaamde Themakaart van de provincie is daar volgens de provincie niet voor bedoeld ook achterhaald!

7. Inspraak en draagvlak: geef betrokkenheid ruimte en gebruik lokale expertise

Inspraak, informatievoorziening en advisering moeten echt vorm krijgen. Bewoners moeten bij voorbaat een werkelijk zinvolle inbreng kunnen leveren en de gemeente moet daar naar luisteren en gebruik maken van kennis onder de bewoners. Denk bijvoorbeeld aan het vormen expertisecomités, die met geïnteresseerde burgers

input willen en kunnen leveren. Stop met het wegzetten van betrokken burgers als zijnde nimby's, "not in my backyard" critici. Dat is denigrerend, doet de waarheid geweld aan en zet de verhoudingen meteen op scherp.

Informatievoorziening, betrokkenheid en inspraak, overgelaten aan projectontwikkelaars en grondeigenaren, waren tot nu toe een wassen neus en louter bedoeld om omwonenden en betrokkenen met een locatie te confronteren, bezwaren (slechts) aan te horen om daarna in het beste geval marginale aanpassingen toe te passen. Burgers hebben het uiteindelijk maar te slikken, het doel heiligt de middelen.

In het geval Bekenschot blijkt via de kwalijke rapportage door de aanvrager van dit project het falen van de huidige werkwijze. Zo mag het nooit meer!

Laat, als de gemeente er zelf niet toe in staat is, een onafhankelijke partij deze inspraak en informatievoorziening organiseren en integriteit bewaken.

Het draagvlak voor ontwikkeling van industriële zonne-energie-installaties wordt anders verder om zeep geholpen, wantrouwen in de gemeente in het algemeen vergroot en politieke weerstand versterkt.

8. Zorg voor wezenlijke financiële participatie

Koers op een 50% participatie van de betrokken burgers. Dat heeft nog nauwelijks enige vorm gekregen. Tot nu toe verdwijnen de winsten naar elders (initiatiefnemers, grondeigenaren, exploitanten enz.). Dankzij hoge subsidies op industriële zonne-installaties (en ook windturbines) worden aanzienlijke rendementen gemaakt, die door slimme financierings- en belastingconstructies worden opgehoogd. Dat de rendementen buitensporig hoog zijn valt ook af te leiden uit de zeer hoge hectarevergoedingen per jaar, die aan grondeigenaren worden gegeven voor het gebruik van de grond. De verdiensten bijvoorbeeld met landbouwteelt steken uiterst mager af bij de ca 10 tot 18 procent rendement met het toestaan van een zonne-energie-installatie. De gemeenschap, die de subsidies uiteindelijk betaalt, wordt afgescheept met minimale bedragen voor zaken als bloemstroken en dergelijke of een beperkt bedrag (bijvoorbeeld bij de Armhoede), of met ingewikkelde, achtergestelde, onverhandelbare leningen zonder voldoende rendement in verhouding tot het risico en zonder transparante structuur. Het staat allemaal niet in verhouding tot de ellende, de aanblik en eventuele planschade waarmee omwonenden, belanghebbenden en eigenlijk de hele gemeenschap worden opgescheept.

De lastige vraag is hoe dit fifty fifty-principe vorm moet worden gegeven. Voor de hand liggend is winstparticipatie. Dat is complex en vraagt deskundige beoordeling met specifieke expertise die de gemeente niet heeft, maar ondanks die complexiteit moet het anders. Het moet ook geen "doekje voor het bloeden" zijn. Ook hier zijn wij zeker bereid om mee te denken en ideeën aan te dragen. Laat bijvoorbeeld projectontwikkelaars een bod uitbrengen tot welke bedragen en percentages (met

een politiek vastgesteld minimum) zij de gemeente respectievelijk omwonenden en belanghebbende willen laten meedelen.

9. Zorg voor een eenduidig beleidskader voor de RES-gemeenten

De RES is nauwelijks in de evaluatie betrokken, maar hoort alleszins in een nieuw beleidskader thuis gezien de uitwerking van de RES op de komst van windturbines en industriële zonne-energie-installaties in elke afzonderlijke gemeente. Bij de RES is de rol en invloed van de burger en zelfs de gemeenteraad geminimaliseerd. Nota bene wordt dat door de RES zelf erkend. In democratisch en bestuurlijk opzicht uiterst discutabel. Aanpassing in de beïnvloeding van doelstellingen en plannen en besluitvorming is noodzakelijk

Binnen de RES is elke gemeente met een beleidskader zonne-energie bezig om het wiel uit te vinden. Er dreigt een lappendeken aan verschillende beleidsvoorwaarden te ontstaan. Onbegrijpelijk. Projectontwikkelaars zoeken zo naar de meest "meegaande" gemeenten. Waar gemeenten gezamenlijk een aanbod doen, zijn zij ook verplicht om dezelfde spelregels te hanteren. Een basis beleidskader voor alle RES-gemeenten is noodzakelijk. Dat basisbeleid kan ook zo worden opgezet dat het rekening houdt met specifieke karakteristiek van gemeenten, landschappen en dergelijke.

10. Overige punten

Los van bovengenoemde kernpunten zijn er meer onderwerpen, die in een nieuw beleidskader zonne-energie een plaats moeten krijgen:

- a. Stel eisen aan maximumhoogte (bijna 3 meter hoogte hoort in het kleinschalige Lochemse landschap niet thuis), opstelling (dakgewijs en laag heeft voorkeur, of echte combinatie van landbouw en zonnepanelen), maximum grootte in overeenstemming met een landschappelijke maat (bij een kleinschalig landschap hoort geen 16 ha) en meer robuuste landschappelijke aankleding in plaats van schamele haagjes.
- b. Stel zeker dat tijdens en na afloop de zonnepanelen en overige onderdelen van de installatie op een duurzame manier worden afgebroken en gerecycled. Zorg dat de geldmiddelen daarvoor gereserveerd zijn in een apart fonds, dat onaangetast blijft in geval van faillissement, verandering van aandeelhouders etc.
- c. Stel een maximum behandelingsperiode vast. Laat burgers en belangenorganisaties niet tijdenlang in onzekerheid.
- d. Stel industriële zonne-energie-installaties niet mooier voor dan ze werkelijk zijn in benamingen (met een park, weide of veld hebben ze niets van doen), of het park is een aanwinst voor de natuur, of met bijzinnen als 'dit park zorgt voor de energie van 10.000 huishoudens'. Dat doen ze niet: 80 procent van de energie gaat naar de bedrijven. De zonne-energie wordt voornamelijk opgewerkt voor de industrie! Dat mag, maar doe niet alsof ze vooral bestemd

is voor "huishoudens ". Hetzelfde geldt voor biodiversiteit. Voor versterking van de biodiversiteit heb je geen zonnepark nodig.

- e. Zorg voor een gelijk speelveld tussen aanvragers en belanghebbenden en wek niet de indruk dat de aanvragers voor een installatie voortdurende de hand boven het hoofd wordt gehouden.

Wat doet B&W nu met de evaluatie bij Bekenschot (en Ampsen): Voorlopig niets!!

Bij de presentatie van de evaluatie reageerde de betrokken wethouder van Zeijts direct dat hij de evaluatie uitstekend vindt en deze zeer ter harte zal nemen! Zijn bevestiging dat het beleid "om moet" staat echter volstrekt haaks op de gelijktijdige melding dat de behandeling van plannen, die 'in behandeling' zijn, ongewijzigd wordt voortgezet gebaseerd op het beleidskader uit 2018, totdat er een nieuw beleidskader is. Onbegrijpelijk. Er is nu een beleidsvacuüm waarmee het Lochemse landschap, de natuur en bewoners vogelvrij zijn. Dat wreekt zich omdat in feite elke dag een aanvrager een plan indienen, dat de gemeente in behandeling dient te nemen. Weliswaar staat in het Beleidskader 2018 dat tijdens de evaluatie geen aanvragen in behandeling worden genomen en heeft het College ook bepaald dat aanvragen niet worden behandeld, maar dat blijkt in strijd met de wet. Dat heeft een bezwarenprocedure van Hobama aan het licht gebracht. Ongetwijfeld zal de Gemeenteraad ondertussen over de onjuiste beslissing van het College en de strijdigheid met de wet geïnformeerd zijn en zal dat ook naar de inwoners van Lochem en eventuele gegadigden voor een aanvraag worden meegedeeld. Zonder vastgesteld nieuw beleid kan het nog steeds uit de hand lopen!

Graag is het bestuur van de vereniging Hobama bereid om verder met de gemeente mee te denken over het toepassen van de conclusies uit de evaluatie en aanvullende ideeën voor een beter zonne-energie beleidskader.

Met hoogachting,

Hans Siemes, voorzitter Hobama

(tel. 06 51547553, mail hanssiemes@planet.nl)